

Zeitschrift:	Museum Helveticum ad juvandas literas in publicos usus apertum
Herausgeber:	Litteris Conradi Orellii et Soc.
Band:	- (1748)
Heft:	9
Artikel:	Stephani Hathvani [...] dilucidatio uberior paragraphi ultimi animadversionum suarum, qui in MUS. Helvet. partic. VIII. p. 603 & 604 legitur
Autor:	Hathvani, Stephanus
DOI:	https://doi.org/10.5169/seals-394621

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Siehe Rechtliche Hinweise.

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. Voir Informations légales.

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. See Legal notice.

Download PDF: 23.05.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

STEPHANI HATHVANI

V. D. M. ET. MEDIC. DOCT.

DILUCIDATIO

überior Paragraphi VIIitimi Animadver-
sionum suarum, qui in MUS. Helvet. Par-
tic. VIII. p. 603. & 604. legitur.

Nuper brevitas temporis & festinatio jussere-
runt, ut Justini Martyris locum, qui in
Apologia I. §. 6. pag. m. 47. legitur la-
tine solum, si ab unica sententia disce-
das restituerem. Sed plane cum in illa sententia
cardo rei vertitur, hæc vitiose exscripta est. Enim-
vero cum non satis distincte litteras vocis σρατοῦ
pinxi; factum est, ut loco ν alia huic similis
littera ν sumeretur. Præterea etiam articulus τῶν
omissus erat. Quare id e re mea esse putavi, ut
totum textum hic Græce communicarem; quo-
modo locum illum Justini restituendum censeam.
Justinum ego ita legendum existimo: Ἐνθένδε
καὶ ἄθεοι κεκλήμεθα. καὶ ὁμολογήμεν τῶν τοιχ-
τῶν νομιζομένων θεῶν ἄθεοι εἴναι· ἀλλ' οὐχὶ τῇ ἀλη-
θεστάτῃ, καὶ ΠΑΤΡΟΣ δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης,
καὶ τῶν ἀλλων ἀρετῶν, καὶ τοῦ τῶν ἀλλων ἐπομένων,
καὶ ἔξομοιώμενων ἀγαθῶν ἀγγέλων σρατῶ, ἀνεπιμίκτῳ
τῇ κακίᾳ θεῷ ἀλλ' ἐκεῖνον τὲ, καὶ τὸν παρ' αὐτῷ ὑιὸν
ἐλθόντα, καὶ διδάξαντα ἡμᾶς ταῦτα, πνεῦμα τὲ τὸ

προφητικὸν σεβόμεθα καὶ προσκυνῶμεν, λόγῳ καὶ ἀληθείᾳ τιμῶντες. Hinc factum est, ut Athei adpellemur. Atque Atheos nos quidem esse confitemur, si de ejusmodi (commentitiis) Diis agatur. Sed si de verissimo illo (Deo) PATRE justitiae, temperantiae & aliarum virtutum, ut & aliorum bonorum Angelorum exercitus (Patre), qui illum adseclantur eique adsimilati sunt; atque cui Deo, nulla est admixta viciositas (agatur), Athei minime sumus. Sed EUM (Deum Patrem) & Filium, qui ab eo venit, ac nos ista docuit, & Spiritum Propheticum colimus & adoramus, ratione & veritate venerantes.

In quo nunc lectio nostra, a lectione vulgari differat, ex collatione Sphi hujus cum §. VII. pag. 603. intelligi poterit. Hujus meae lectionis jam aliquas rationes ibi adtuli, quibus has nunc adjicio. Nihil frequentius in describendo accidit, quam ut ν loco ν pingatur, cum primis a linguae græcae minus peritis. Eodem modo si librarii non satis in describendo adtendunt, facile id accidit, ut has duas litteras inter se permutent. Id quod ipse ego in Animadversionum mearum iterata impressione, propria experientia didici. Et si enim in Dissertationis meae Basileæ editæ, §. III. linea sexta, distincte expressum haberetur λόγου, quo exemplari typothetæ usi sunt; tamen nunc pag. 586. §. III. linea nona, viciose recusum legitur λόγον. Cum autem si lectio vulgaris Justini vera esset, tum Justinus sibi ipsi contradixisse censi deberet; id quod pag. 605. supra ostendi: Hoc tamen sine summa injuria de eo cogitari non posse, pag. 621, 622. condocui: Relinquitur sane, locum Justini, prout §. VII. vulgo legi-

legitur esse corruptum. Quodsi ergo in duabus vocibus, nempe articulo τὸν & nomine σρατὸν, loco ν, substituas υ, difficultas omnis tolletur, & omnia pulcherrime convenient. Ita enim legetur sententia tota : καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἐπομένων καὶ ἔξομοις μένων ἀγαθῶν ἀγγέλων σρατᾶ. Enimvero in vulgari lectione loco τᾶ habes τὸν, & loco σρατᾶ, legitur σρατὸν.

Neque autem id difficile est expedire, cur in loco isto, in quo nunc in nostro hoc §pho legitur, non servata est sententia; sed in sequentem relata, ut §. VII. videre est. Enimvero cum hoc modo Genitivus in Accusativum mutatus est, nihil erat facilius, quam jam hoc modo corruptam sententiam, in lineam sequentem, ubi verbum cum Accusativo construitur, transferre. Nam cum propter mutationem Genitivi in Accusativum, construi amplius cum verbo regente ejus periodi, ubi locum naturalem habebat, non posset; in sequentem periodum commode transscribi potuit; ubi sine impedimento constructionis, etiam cum illa mutatione legi potuit.

Alterum est, quod cum Justinus in hoc loco, multa prædicata, & quidem larga manu Deo adcumulavit, nihil video quid me impedit, quominus etiam hanc sententiam, de qua controversia est, Justinum, ut prædicatum Dei veri, in periodo illa adhibuisse & usurpare censeam. Enimvero ut Justinus Deum Christianorum tanto adcuratus ab Ethnicorum Diis commentitiis, & mendacibus Dæmonibus distingueret; de quibus periodis præcedentibus egerat: Christianorum Deum
ad-

adpellavit θεὸν ἀληθέσατον, Πατέρα δικαιοσύνης (πατέρα) σωφροσύνης (πατέρα) ἀλλων ἀρετῶν, θεὸν ἀνεπίμικτον πανίας. Deum verissimum, Patrem justitiae (Patrem) temperantiae, (Patrem) aliarum virtutum (puta: veracitatis, pietatis cet.) Deum omnis malitiae & vitiostatis expertem. Nonne igitur plusquam vero simile est, Justinum etiam hanc sententiam, de qua lis est, de Deo vero Christianorum, velut prædicatum dixisse: ἀλλ' εὐχ' ἀθεοι ἐσμεν, τῷ ἀληθεσάτῳ θεῷ, καὶ τῷ (πατρὸς) τῶν ἀλλων ἐπομένῳ, καὶ ἐξομοιώμενον ἀγαθῶν ἀγγέλῶν σχετῷ. Sed si de Deo, qui verissimus est, agatur; & de (Patre) exercitus bonorum Angelorum, qui illum adsestantur, & ipsi adsimilati sunt (agatur:) Athei nequaquam sumus. Ergo in hac Justini periodo, Deus Pater erit subiectum, & cetera prædicata: e. g. Pater temperantiae, Pater virtutum ceterarum, Pater bonorum Angelorum exercitus cet.

Quod si igitur hic locus Justini hoc modo restituatur, ex testimonio Justini Pontificios pro cultu Angelorum nihil lucrari posse, testatissimum est. Nunc illi, quibus Justini codices MSSpti ad manus sunt, videant, numne hæc lectio quam adulii ex textu, aut variante lectione communiri possit.

